

Şiire Bir Dağ Gibi Yaslanan Şair: Cumali Ünal'dı

*Hep bir koca kartaldım ve kendi göğümde
Her gün dinleyip durdum kendi masalımı*

C. Ünal'dı

Cumali Ünal'dı'yı *Hareket* dergisindeki şiirleriyle tanıdım. Daha sonra da *Deneme* dergisinde şiirlerini okudum. *Deneme*, Eskişehir'de çıkıyordu. Ben de o yıllarda Eskişehir'de öğrenciydim ve bu dergiyi çıkaran çevre içindeydim. Dolayısıyla bir şairin/yazarın *Deneme*'de yazması onu benim için özel kılıyordu. Bu dergide çıkan "Yosunlu Heykeller Hüzünü", "Uçmazlanır Kalp Kuşlar" gibi şiirleri döne döne okuduğum metinlerdi. Zira o yıllara kadar okuduğumuz şiirler daha geleneksel çizgide eser veren şairlere aitti. Sezai Karakoç okumalarıyla girdiğimiz yeni şiir dünyası, bu tarzda yazan birçok yeni şairi tanımamıza da sebep oldu. İşte Diriliş çizgisinde yayın yapan *Deneme* dergisi de tıpkı *Edebiyat* dergisi gibi ortaya dili, üslubu oldukça yeni şairler çıkardı. Cumali Ünal'dı, işte bunlardan biriydi.

Mavera çıkana kadar sadece okuru olduğum Ünal'dı'yla bu derginin çıkışıyla birlikte aynı derginin şairleri olduk. Daha sonra *Yönelişler*, *Yedi İklim* gibi dergilerde de birlikte yazdık. Daha sonra aynı yayınevlerinden şiir kitaplarımız çıktı. Bütün bunlar, ona karşı yakınlığımı, ilgi ve sevgimi daha da artıran birer unsura dönüştü. Bir okuru olarak şiirin sıkı bir takipçisi oldum. Zira bahsini ettiğim o özel nedenler olmasa bile karşımda nitelikli bir şair, farklı bir şiir duruyordu. Eğer, şiirle ilgilenen biriyseniz böyle bir şaire ve onun şiirine ilgisiz kalamazdınız.

Cumali Ünal'dı'nın ilk şiir kitabı olan "Çerağ" 1979'da çıktı. Yayınlandığını haber alır almaz hemen edindim. Kitabın bir "münacat" ve "naat"la başlaması çok ilgimi çekmişti. Bu, önemli bir referans noktasıydı. Keza aynı şekilde çağının sorunlarının farkında olan ve kendini ve şiirini bir düşünceye adayan sorumlu bir sestiydi. Ayakları yere basıyordu. Bir idealizm uğrunda sadece soyut şeyler yazmıyordu. Onda Anadolu, doğup büyüdüğü coğrafya, hayat ve insan da bütün renkleriyle yer almaktaydı. Bütün bunlar şunu gösteriyordu: O, bir yandan çağının şiirini yazarken bir yandan da gele-

nekten süt emiyor, kendi toprağının dili ve vicdanı oluyor ve kendine özgü bir şiirin temellerini böylece çok sağlam biçimde kuruyordu. Defalarca okuduğum bu kitapta sanırım dikkatimi en çok "Anası Yok Çocuklar İçin" şiiri çekti. Ben bu şiiri "Babası Yok Çocuklar İçin" yazılmış bir şiir olarak okudum. Zira benim böyle bir yarama dokunuyordu. Bu ve benzeri şiirlerinden vardığım bir sonuç da şu oldu. O tamamen insani duyarlılık zemininde hem bireysel hem de "İsyen Gazeli", "Kıyam" gibi şiirlerinde toplumsal olana yaslanıyordu.

İkinci şiir kitabı olan "Bir Gecenin Şiiri" kitabı ise 1988'de Akabe'den çıktı. Ardından aynı yıl "Kendini Yusuf Gören" kitabıyla karşılaştık. Aşk temasının daha da başat olarak yer aldığı bu kitabında da şair, yine kendisiydi. Şiir yapısının harcına aşkı katmaya devam ediyordu. Böyle olunca da "Gönlüne dizgin vurmak ne mümkün/ne mümkün kişişen taya" gibi söyleyişlerle "Yusuf" imgesini çağdaş Müslüman'ın kimliği olarak tanımlıyor, hepimizi "aşka kurban" olmaya çağırıyordu. İşte Malcolm X, çağdaş bir Yusuf'tu. Ve hepimiz Malcolm X'tik. Şöyle diyordu şair: "biz Malcolm X, biz: bizim olmayan yeryüzünde hepimiz"

Şairin daha sonra 1994'te "Ölüm Bile Aşk ile" kitabı yayınlandı. Ben o sıralar Kütahya'da idim. Kitabı bir öğrencimin elinde gördüğümde nasıl sevdiğimi hâlâ hatırlarım. Tabi neden bu şehirde o kitabı alan ilk ben olmadım diye de hâlâ hayıflanırım. Yine aşk ve ona bağlı olarak ölüm temasının ağırlıkta olduğu bu şiirler bana şunu gösterdi. Bu, şairin dördüncü kitabıydı ama hiç biri rastgele yazılmış daha sonra kitaplara alınmış şiirler değildi. Şairin, başladığı yeri, hedefi ve gayesi belli bir yolculuğu vardı ve bu şiirler işte bu yolculuğun birer hikâyesiydi. Ama her biri bir bütünün parçaları hissi veriyordu. "Üryan" şiirindeki şu mısra hep dikkatimi çekmişti: "Koca ırmaklar doğuyor benden, bu nacist bedenimden/Beynimden, yüreğimden kadim sulara karışıyor şiirlerle Türkçe". İşte bu mısra her şeyi özetliyordu. Onun şiiri duygu ve düşüncenin hoş ahengiyle bir su sesine dönüşüyor, hem suyun sesini dinleyerek estetik bir haz alıyor hem de o suyu içerek şairin tefekkür dünyasından nasipleniyorduk.

*Şair Yazar

Başka bir deyişle o, çok sağlam adımlarla girdiği şiir yolunda yine çok sağlam adımlarla yürüyordu. Şiiri, duygu, düşünce bağlamında insanın hem ruhuna hem de aklına hitap ediyor, o yıllarda edebiyat dünyasında kurulmaya çalışılan yeni yapının çok sağlam bir temsilcisi olarak dikkat çekiyordu.

Cumali Ünal'dı ile yüz yüze tanışmamız Eskişehir'de gerçekleşti. 30 Kasım 1996'da Yeni Radyo'nun Eskişehir'de düzenlediği şiir gecesinde birlikte olduk. Fakat acilen Ankara'ya dönecekti. Şiirini okur okumaz aramızdan ayrıldı. Sadece tanışabildik; ama uzun boylu konuşma imkânımız olmadı. Sonra araya yine yıllar girdi. Aramızda mektup, telefon şeklinde bir iletişim de yoktu ama ben onun sıkı bir okuru olmayı sürdürüyordum. Belki bürokrasideki yoğun hayatı dolayısıyla uzun bir süre yeni şiir kitabı çıkmadı fakat önceki kitapları yeni baskılar yaptı ve ben her seferinde sanki onun yeni bir kitabıymış gibi bu kitapların yeni baskılarını alıp yeni bir kitap okur gibi okudum.

Cumali Ünal'dı denildiğinde unutamadığım bir olayı da burada anlatmak isterim. Eskişehir'de 2006 yılında Tayyib Atamaca ile 14 sayı süren *Ardıç* dergisi tecrübemiz oldu. *Ardıç* adıyla çıkan bu derginin ilk sayısı Şubat 2006'da yayımlandı. Dergi okurlarıyla buluşunca ilk mesajı Cumali abiden aldık. İletisinde "Aziz Dost, şiir hepimizin sılası.. Şiirle soluk aldık, bu ülkeyi de şiirle soluklandıracağız inşallah" dileğinden sonra yazımızın başlığında kullandığımız "Ben şiire, en az bir dağ gibi güveniyor ve yaslanıyorum." Diyerek şiire ne denli önem vermemiz gerektiğini söylüyordu. Daha da önemlisi yayımlanması için bir şiirini göndermişti. Nitekim "Ay Burcu Yorumu" adını taşıyan bu şiirini 2. sayımızda yayımlamıştık. Haziran sayısında ise "Babalar için şiir", Ekim sayımızda da "Dağlardan da Dağlar" şiirini yayımladık.

Cumali Ünal'dı'yla aramızda *Ardıç* münasebetiyle başlayan iletişim bugüne kadar hep devam etti. Sonraları pek çok kez muhtelif vesilelerle birlikte olduk. Ortak programlara katıldık. İşte bu süreç içinde şiirlerinde gördüğüm sıcaklığı ve samimiyeti ilişkilerinde de gördüm. "Has' bir şiir yazan şair, aynı zamanda "has" bir adamdı. Velhasıl o beni hayal kırıklığına uğratmayan ender şairlerden biri oldu.

Şiirine tekrar dönecek olursak şunları söyleyebilirim: Uzun bir süre şiir kitabı çıkarmayan Ünal'dı, Mart 2006'da "Kalbim ey Divane" adıyla seçme şiirler yayımladı. Bu kitaptaki biyografisinde yer alan ama benim görmediğim bir kitabı daha olduğunu

öğrendim. "Kör sağır dilsiz gibi." Bu kitabını okumak da son olarak yayımlanan ve bütün şiirlerini bir araya getirdiği "Andolsun Aşka" isimli kitabında nasip oldu. Toplu şiirler, kimileri için bir şairin şiir vadisinde son sözü söylediği gibi görülebilir. Bu şair için bir kusur değildir elbette..Ama okurun bilhassa yeni olurların bir şairin şiir tarihini bütüncül bir bakışla görebilmeleri için bir imkan...Dolayısıyla bu durum Cumali Ünal'dı için de söz konusu.. Nitekim yakınlarda edindiğim bu kitap şu anda elimde..Karşımda bir şiir sarayı var. Gördüğüm o ki şiirleri düzeyini hep koruyan metinler... Ama onu *Bir Nokta*'daki son şiiri hariç dergilerde görmiyoruz Kendisi bu durumu Nurettin Durman'la yaptığı bir söyleşide şöyle açıklıyor: "Dergilerde şiir yayınlamamam, belki de her derginin bir koloni olarak yapılanmasına itirazımı içerir. Dergi mensupları "körler sağır, birbirini ağır" kavlince, birbirlerini över durur, olmayan hikmetler yumurtlayarak birbirlerini göğe çıkarırlar genellikle. Hiçbiri de kalıcı değildir bunların. Erken emeklilik oluşur. Henüz emekleme dönemindeki gençlere usta muamelesi yapıldığından, nasıl olsa artık oldum duygusuyla, kendi gelişimini sürdürmez. Oysaki sanat, bence, ölüncüye kadar sürdürülecek bir çıraklıktır. Bir şaşma, bilmeme, öğrenmeye çalışma; her an yeniden şaşma, yeniden bilmeme ve yeniden öğrenmeye çalışmanın adıdır sanat, ta ki ölüncüye kadar."

Bu haklı sözlere kim ne diyebilir ki? Üstelik o şimdi İstanbul'da yaşıyor. Şiirsiz olması mümkün mü? Öte yandan onun Enes Malikoğlu ile yaptığı bir söyleşide söylediği şu cümleler de Ünal'dı'nın şiirde nasıl bir temele yaslandığını ve şiirden asla uzak kalamayacağını çok açık olarak gösteriyor: "Yıllar unutulur gider, ama iyi şiirler, has şairler hep yaşar, hep kalıcıdır. Gökkuşbuğu, ta Hz. Âdem'den beri söylenmiş şiirlerle dolu. Şiirin bir tek şartı var gibi geliyor bana, bir tek şart, sadece insani olması." Bu cümleler aslında her şeyi özetliyor: O, bizim, hepimizin "insan" yanına seslenen şiirler yazdı. Duygu ve aklı birbirinden ayırmadı. Ne geleneğin ne de modernizmin tuzaklarına düşmeden yaptı bunu. İkisinden de alınması gerekenleri alarak kendine mahsus bir şiir yapısı kurdu. Bugünün, onun da müşteki olduğu kolonicilik anlayışı belki pek çok gencin onu tanıması noktasında bir engel oluşturuyor; fakat bu durum geçicidir elbette... Çünkü çağıldayan bir ırmak önündeki bütün engelleri yıkarak hedefine varır. Son sözü ona bırakalım: "Bir şey söyle hayata efendi olan güzel/kendi suyunu çağıldat/ulu kayalardan/Gürüldeyerek çoğalan bir ses ol."

